

Fuqizimi i Mbrojtjes nga Dhuna me Bazë Gjinore për Gratë LBQ¹ në Kosovë

Mungesat, sfidat dhe rekomandimet
për politika gjithëpërfshirëse

Autorja:

Bojana Jovanovska,

Hulumtuese, eksperte për barazi gjinore dhe dhunë me bazë gjinore

Funded by
the European Union

Funded by the
EL*C

¹Gratë LBQ është një term që përfshin gra lezbike, biseksuale dhe kuir, duke përfshirë gratë ciszhanre, transgjinore dhe interseksuale, si dhe të gjitha personat jobinare ose gjinorë-kuir në spektrin gjinor që identifikohen me një identitet LBQ.

Përmbledhje Ekzekutive

Gratë LBQ në Kosovë duhet të zgjedhin mes qëndrimit të fshehura duke duruar abuzimin, ose ekspozimit ndaj institucioneve shtetërore duke u besuar atyre për mbrojtje. Sistemi i detyron gratë në këtë zgjedhje të pamundur sepse ruan premtime ligjore pa ofruar masa të vërteta sigurie. Garancitë e Konventës së Stambollit janë pjesë e ligjeve të Kosovës, pasi kuadri i saj kushtetues dhe ligjor përputhet me standardet ndërkombëtare – megjithatë, këto mbrojtje nuk zbatohen në praktikë.

Gratë LBQ përballen me pengesa të mëdha në kërkimin për drejtësi për shkak të frikës nga ndëshkimi dhe mosveprimi sistematik, ndërkohë që përvojat e tyre të dhunës shpesh keqklasifikohen ose injorohen plotësisht. Mungesa e plotë e strehimoreve të specializuara, së bashku me shërbimet mbështetëse gjithëpërfshirëse të pamjaftueshme, krijon një krizë për të mbijetuarat që kanë nevojë për hapësira të sigurta për të kërkuar ndihmë.

Ky përmbledhje politike adreson boshllëqe thelbësore për të zhvilluar një plan specifik që do të përmirësojë mbrojtjen, qasjen në drejtësi dhe shërbimet mbështetëse për gratë.

Ky dokument bazohet në gjetjet e raportit “Analiza për Barazinë Gjinore dhe Parandalimin e Dhunës ndaj Grave LBQ në Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Kosovë dhe Serbi”, i cili përfshiu shqyrtim të legjislacionit dhe politikave, diskutime në grupe fokusi dhe vlerësim të përputhshmërisë me Konventën e Stambollit.

Hendeku mes Ligjit dhe Realitetit

Kuadri ligjor i Kosovës ofron mbrojtje të fuqishme përmes Kushtetutës dhe ligjeve themelore që njohin orientimin seksual dhe identitetin gjinor si të drejta të mbrojtura. Konventa e Stambollit ka status kushtetues në këtë shtet. Megjithatë, struktura ekzistuese ligjore mbetet joefektive për shkak të shumë mangësive sistemike në zbatimin e saj. Politikat përmbajnë premtime boshe për gratë LBQ sepse u mungojnë fondet, planet specifike të zbatimit dhe përfshirja domethënëse e organizatave të shoqërisë civile për t'i shndërruar ato në realitet. Mungesa e njohjes ligjore specifike për dhunën në partneritete të të njëjtit seks (IPV) bën që autoritetet t'i klasifikojnë gabimisht këto raste dhe t'u mohojnë mbrojtjen e duhur të mbijetuarave. Strategjia Kombëtare për Dhunën në Familje, së bashku me Planin e Veprimit për LGBTIQ, përmbajnë deklarata për përfshirje, por mungojnë ndarjet specifike buxhetore dhe hapat e matshëm për të mbështetur gratë LBQ.

Pengesat për Drejtësi dhe Shërbime

Stigma e thellë shoqërore i pengon gratë LBQ në Kosovë të raportojnë dhunën e rëndë fizike dhe familjare, martesat e detyruara dhe praktikën “korrigjuese”. Sistemi funksionon kundër tyre gjatë përpjekjeve për të kërkuar ndihmë. Rruga drejt drejtësisë mbetet e mbyllur për gratë LBQ për shkak të frikës nga ekspozimi dhe kërcënimeve nga dhunuesit, duke u përballur njëkohësisht me paragjykime institucionale dhe traumë të përsëritur gjatë proceseve gjyqësore. Mungesa e strehimoreve të specializuara, së bashku me stafin e patrajnuar dhe mungesën e protokolleve të sigurisë në shërbimet ekzistuese, krijojnë një pengesë të plotë për të mbijetuarat LBQ që kanë nevojë për ndihmë. Shërbimet shëndetësore dhe ndihma psikosociale nuk arrijnë t'i plotësojnë nevojat e pacienteve. Shumë gra LBQ shmangin trajtimin mjekësor thelbësor për shkak të përvojave të dëmshme të mëparshme ose frikës nga trajtimi diskriminues.

Pse Gratë LBQ Mbeten të Padukshme?

Politikat efektive kërkojnë prova, por sistemet ekzistuese të të dhënave fshehin realitetin e grave LBQ. Të dhënat nuk ndahen sipas orientimit seksual, identitetit gjinor apo llojit të marrëdhënies—duke bërë që përvojat e grave LBQ të mbeten të padukshme. Mungesa e këtyre të dhënave e pamundëson kuptimin e plotë të problemit, duke penguar hartimin e politikave të bazuara në prova dhe shërbimeve të përshtatshme.

Rekomandime për Mbrojtje Gjithëpërfshirëse

Institucionet e Kosovës duhet të marrin masa konkrete për të afruar premtimet ligjore me realitetin e qytetarëve të tyre:

1. Reforma Ligjore dhe Politike

- Masat mbrojtëse, përfshirë urdhrat e mbrojtjes, duhet të jenë menjëherë të qasshme për viktimat e dhunës në partneritete të të njëjtit seks, pavarësisht statusit martesor apo të bashkëjetesës, përmes ndryshimeve të menjëhershme në rregullat procedurale.
- Kodi Penal dhe Ligji për Dhunën në Familje duhet të ndryshohen për të përkufizuar dhe klasifikuar siç duhet dhunën në partneritete të të njëjtit seks, refuzimin nga familja dhe abuzimin psikologjik si krime urrejtjeje dhe dhunë në familje. Të gjitha strategjitë kombëtare duhet të përfshijnë masa të detajuara, të buxhetuara dhe të matshme për gratë LBQ.
- Në planin afatgjatë, qeveria duhet të promovojë barazinë martesore për t'u siguruar që gratë LBQ dhe familjet e tyre të kenë mbrojtje të plotë ligjore të barabartë me çiftet heteroseksuale.

2. Shërbime Gjithëpërfshirëse dhe të Qasshme

- Prioriteti i menjëhershëm kërkon që të gjitha strehimoret ekzistuese të vendosin protokolle kundër diskriminimit, të ofrojnë trajnim të plotë për stafin mbi çështjet SOGIESC dhe të zhvillojnë masa sigurie për të mbijetuarat LBQ.
- Qëllimi afatmesëm është krijimi i një strehimoreje dhe qendre krize për LGBTIQ me financim të plotë. Shërbimet shëndetësore dhe ato riprodhuese që përfshijnë kujdes të ndjeshëm ndaj traumës duhet të përmirësohen për të arritur gratë LBQ.
- Në planin afatgjatë, qeveria duhet të ndalojë zyrtarisht të gjitha të ashtuquajturat “praktika të konverimit” që përdoren nga profesionistët e shëndetit mendor në institucionet e tyre.

3. Kapaciteti Institucional dhe Trajnimi

- Prioriteti i menjëhershëm është zhvillimi i rrugëve të fshehta dhe të orientuara drejt të mbijetuarave ndërmjet OShC-ve, forcave të policisë dhe shërbimeve sociale, të cilat do të mundësojnë raportimin pa zbuluar identitetin.
- Qëllimi afatmesëm është vendosja e trajnimeve të detyrueshme për të gjithë zyrtarët e policisë, gjyqtarët, prokurorët, punonjësit socialë dhe punonjësit shëndetësorë, me fokus në ndjeshmërinë ndaj çështjeve SOGIESC dhe qasjen e bazuar në traumë.
- Programi i trajnimit të detyrueshëm duhet të integrohet në kurrikulat bazë dhe sistemet e zhvillimit profesional të institucioneve publike, në vend që të mbështetet vetëm në programe të rastësishme të financuara nga donatorët.

4. Mbledhja e të Dhënave

- Hapi fillestar kërkon ndryshimin e të gjitha formularëve dhe sistemeve për mbledhjen e të dhënave për dhunën me bazë gjinore (DGB) për të përfshirë fusha vullnetare për orientimin seksual, identitetin gjinor dhe llojin e marrëdhënies.
- Qëllimi afatmesëm përfshin shtimin e këtyre pikave specifike të të dhënave në bazat e të dhënave kombëtare të unifikuara, çka do të mundësojë zhvillimin e politikave të bazuara në prova.
- Duhet të riniset një studim kombëtar për prevalencën e DGB-së me indikatorë për përvojat e grave LBQ dhe rezultatet të bëhen publike.

5. Partneritetet dhe Ndërgjegjësimi Publik

- Prioriteti i menjëhershëm është vendosja e marrëdhënieve formale me OShC-të e dëshmuara për të mbështetur zhvillimin e politikave, ofrimin e shërbimeve dhe krijimin e sistemeve të referimit. Shërbimet shtetërore nuk arrijnë t'i qasen të mbijetuarave, prandaj këto partneritete përbëjnë mjetin thelbësor për ofrimin e ndihmës.
- Qëllimi afatmesëm është sigurimi i financimit shtetëror për mbështetjen afatgjatë të këtyre OShC-ve kritike. Publiku duhet të shohë përpjekje të koordinuara kundër diskriminimit, së bashku me pasoja të menjëhershme ligjore për gjuhën e urrejtjes që shfaqet në diskursin politik.
- Vizioni afatgjatë është që institucionet publike, së bashku me kurrikulat shkollore, të promovojnë respektin për autonominë trupore dhe diversitetin njerëzor si mënyrë për të adresuar shkaqet thelbësore të diskriminimit.

Thirrje për Veprim

Të gjithë qytetarët duhet të mbrohen nga dhuna—kjo është një përgjegjësi kombëtare. Institucionet e Kosovës duhet të zbatojnë premtimet, jo vetëm t'i deklarojnë ato.

Kërkojmë takim të menjëhershëm me Ministrinë e Drejtësisë, Ministrinë e Shëndetësisë dhe Agjencinë për Barazi Gjinore për të diskutuar politikat për strehimore me fonde shtetërore, rrugët e sigurta të referimit dhe protokollet kundër diskriminimit.

Raporti i plotë “Analiza për Barazinë Gjinore dhe Parandalimin e Dhunës ndaj Grave LBQ në Shqipëri, Bosnje dhe Hercegovinë, Kosovë dhe Serbi” përmban gjetje të detajuara kërkimore.

Kontakti

Elena Petrovska

elena@lgbti-era.org

Website

www.lgbti-era.org

Ky përmbledhje politike është pjesë e projektit:

“Zhvillimi i Strategjive Kolektive për të Mbrojtur Gratë Lezbike nga Dhuna me Bazë Gjinore në Kosovë, Serbi, Bosnje & Hercegovinë dhe Shqipëri”*

Ky projekt financohet nga EuroCentralAsian Lesbian Community dhe Bashkimi Evropian. Përmbajtja është përgjegjësi e vetme e ERA LGBTI Association për Ballkanin Perëndimor dhe Turqinë, dhe nuk pasqyron domosdoshmërisht qëndrimet e financuesve.*